

Historisk Litteratur og Kritik.

17. H. F. H. Estrups Samlede Skrifter, udgivne efter hans Død. I—III. Bind. Med Forfatterens Portrait og 2 Kobberstik. Kiøbenhavn. 1851. L og 484, 512, 525. S. 8.

Vi kunne falde det et sjældent Tilfælde i vor Litteratur fra det nærværende Aarhundrede, at see en Samling, som den, vi skyldte Bietet og kiærlig Grindring hos en efterladt ædel Husfru, og hvori vi nu paa eet Sted kunne finde næsten Alt hvad den savnede, for tidligt bortgangne Estrup nedlagde i mindre Skrifter, Afhandlinger, Programmer, Recensioner m. m., fornemmelig af sine historiske Studiers og Forsknings Frugter og Resultater. 3 Sverrige — for ikke at tale om det mægtige England, og andre Lande — gives neppe en noget udmærket og yndet nyere Forfatter, af hvis Arbejder man ikke efter hans Død besørger en samlet Udgave, der aldrig fattes Kiøbere. Vi kunne sjelden rose os af saa heldige Vilkaar for vor Litteratur; i det mindste for hvad der ligger udenfor den æsthetiske og poetiske Deel af dens Indhold. Det har allerede stor Vanselighed for historiske Arbejder af alvorlig og videnskabelig Natur, at komme for Lyset, uden et eller andet kunstigt Middel; mindre tør man vente sig, at Publicum vil giøre det mueligt, at udgive dem i Samling. Imidlertid er det først i og ved en saadan, at man lærer at kiende en Forfatter i hans hele Charakter og Egenhed, ved under eet at overskue Frugten af hans literaire Virken. Estrup har, med Undtagelse af en Lærebog i den almindelige Verdenshistorie, udgivet til Brug for Sorøe Academiets Skole, (1826) ikke skrevet nogen Bog af større Omfang; men han nedlagde Udbyttet af et til hans sidste Dage fortsat Studium, og af mangesidige historiske og politiske Undersøgelser og Betragtninger, i et betydeligt Antal af mindre

Skrifter og Afhandlinger, hvoraf de vigtigste her findes samlede*) og ordnede i en med Omhu beserget Udgave.**) Vor historiske Literatur har i den vundet en for Mange kjær og værdifuld Berigelse, hvortil den ikke let, siden Suhms og Fr. Sneedorffs historiske Skrifter med Slutningen af det 18de Aarhundrede samledes, har noget lignende Sidesykke at opvise. Samlingen af Estrups historiske Arbejder har en anden Charakter, end de to, som vi nævnedes, og adskillige Fortrin for disse. De allerfleste Artikler, som den indeholder, kunne henregnes til egentlig videnskabelige, lærde eller kritiske Undersøgelser og Afhandlinger, og ville for største Deel altid beholde meer eller mindre Værdi. Blandt Suhms Smaa skrifter er meget, som uden alt Tab kunde være udeladt af Samlingen; endeel er for vor Tids Smag og Kritik forældet. Fr. Sneedorffs Skrifter, der have fundet meget Bisald som populair Læsning, bestaae dog næsten allene af Forfatterens efterladte, ubearbejdede Forelæsninger, som han selv ikke vilde have ladet trykke i den Form, hvori de fandtes efter hans Død.

Estrup var, som Historiker, en ved alvorlig Flid dannet, tænkende, selvstændig og omhyggelig Forster, med Samvittighed, Sandhedskærlighed og Oprigtighed i Meddelelse og Fremstilling. Den høiere filosofiske Aand, og det poetiske Element i Historiens eller Fortællingens Kunst, var ikke fremherskende hos ham; hvad der udmærker hans Arbejde er derimod en betydelig Grad af objectiv Charakter. Han giver i Almindelighed Udbyttet, Resultaterne af sine Grandtænkninger og Studier, med Reenhed i Udtryk og Bestemthed i Udsagn; personlig eller individuel fremtræder han sjelden. Hans Stil er mere alvorlig, sammentrængt, streng og

*) Udgaven var overdraget Estrups Venner, Conferentsraad L. Engelstoft og Justitsraad J. A. Velling; af hvilke den første blev bortkaldt, da 3die Deel, saa Estrups Biographie nær, var færdigtrykt. Denne Levnetsbeskrivelse, en kjær og interessant Tilgift til Samlingen, er ubearbejdet af Biskop Dr. C. L. Engelstoft, efter Grundtræk til et i Videnskabernes Selskab oplæst Mindeskrift og andre Optegnelser af L. Engelstoft, som ved Svagheit i sin sidste Levetid blev hindret fra selv at udføre Biographien.

**) Ved Siden af den Fuldstændighed, hvormed baade lærde og mere populære historiske Arbejder af Estrup ere optagne i Samlingen, fandtes her nogle Recensioner, og en Afhandling om Grenlands Østerbygd (i Skandiavisst Lit. Selsk. Skr. 20de Bind.) Hine ansaaes for undværlige; og den sidste som utilfredsstillende i dens Resultater.

correct, end livfuld, indtagende og tillokkende ved Foredragets konfrige Behandling, eller ved dets Oppighed og Glans. Et udmærket Vidnesbyrd om hans Evne til at lade Historiens Indhold i Begivenhederne fremtræde i objectiv Reenhed, gav han i den ovenfor nævnte Lærebog i Verdenshistorien; man skal ikke let kunne fremvise en mere stofrig Bog af den Art, hvori der vil findes mindre af Forfatterens individuelle Domme eller personlige Anstuelser.

En ikke ringe Mangfoldighed i Materie og Indhold herfer baade i de mindre, af Forfatteren særskilt udgivne Skrifter (f. Ex. „Bemærkninger paa en Reise i Normandiet“ (1819); „Om Trældom i Norden“ (1823); Erkebiskop Absalons Levnet (1823); Historisk-statistisk Beskrivelse af Herregaarden Lygestrup, eller Kongsdal (1838) m. fl.); og i de Afhandlinger, som her ere aftrykte af forskellige Tidsskrifter og Samlinger, hvori de vare indførte. Estrup har saaledes gjort Historiens Theorie, den historiske Kunst, Statistikkens videnskabelige Behandling, til Gienstand for sin Betragtning og Fremstilling (I. Deel, S. 3—79); han har til andre Tider foretaget Undersøgelser over Materier, der tilhøre den gamle Historie (f. Ex. om Sanchoniathons Fragmenter; om Carthagos Statsforsætning; om de Makariske Der; den spartanske Konges, Cleomenes III. Historie, m. fl.) han har bearbejdet enkelte Gienstande og Forhold i de europæiske Landes nyere Historie; f. Ex. Striden imellem Staden Lüttich og Hertugen af Burgundien, og Normandiets Culturhistorie fra det 10—13de Aarh. (II. Deel, S. 405—507;) eller han har behandlet Gmner, der umiddelbart eller nærmest staae i Berøring med vort Fædrelands Oldsager, dets ældre og nyere Historie, dets statistiske og statsretlige Forhold. Blandt disse var der to Gienstande, som i Estrups senere Leveaar (fra 1843) tildroge sig hans varme Deeltagelse, og hvoraf den ene, den statsretlige Forbindelse imellem Danmark og Slesvig, og Arvefølgen i dette Hertugdømme, tilligemed de herom vakte Bevægelser, fremkaldte flere Undersøgelser, i hvilke han egentlig var den første i Danmark, der lod Historiens Lys, med usvækket Klarhed, falde paa mange ældre og nyere factiske Omstændigheder og Forhold, som oplystet Partiaand, politisk Fanatisme og Forræderi have søgt at fordreie eller fordunkle. Estrup fremtraadte allerede 1832 med en Undersøgelse om Slesvigs og

Slesvigs Uafhængighed, efter de bekendte Acter fra 1460 (omarbejdet og udvidet, i „Blandinger fra Soree.“ 3die Hefte) for at bevise: at denne Uafhængighed ingenlunde „fra Begyndelsen hviler paa den firkte Grundvold, som nogle Publicister have antaget.“ Sildigere Mars Begivenheder, og den Maade, hvorpaa det slesvig-holsteenske Parti vilde benytte forældede Forholds forvanskende Fortolkning til at fremvirke en Oplysning af den danske Statsæenhed, kaldte Estrup ogsaa tilbage den samme Vienstand. Han meddelte saaledes 1813 en Undersøgelse af Spørgsmaalet om Arvefølgen i Hertugdømmet Slesvig (imod Falck); hvor han dengang yttrede: „at der under Betingelsen af en enig og kraftig Villie hos Folket eller Majoriteten af samme, understøttet af en energisk, vis og fast Regjering, for hvem Statens Vel er den heieste Lov, ikke kan i det nuværende europæiske Statsystem, og efter dets Principer, udvikle sig nogen betydelig Fare for at den danske Stat skulde blive snderlemmet.“ (II. S. 221.) Ligeledes skrev han samme Aar „Sidste Grunde for den evige Forbindelse imellem Danmark og Slesvig.“ (II. Deel S. 223—240) imod den slesvig-holsteenske Klænze, der vilde giere Forbindelsen imellem det danske Hertugdømme Slesvig, og det tydske Hertugdømme Holsteen til en Statsæenhed, hvis „Union“ med Danmark maatte falde bort under visse Arveforhold. — Interessant er ogsaa Estrups lille Afhandling fra 1823 om „Lybflands Æenhed,“ (II. S. 190—201) hvor man paa saa Blade finder endeel Bemærkninger, som de seneste Mars Begivenheder have paatrykt Sandheds Stempel.

En anden Vienstand, hvortil Estrup omtrent paa samme Tid (i A. 1812—15) havde henvendt sit Studium og sin Forfattervirksomhed, var Landbosforholdene i Danmark; men i Særdeleshed, saavel det hos os i Aarhundreder vedligeholdt Fæsteforhold, (Livsfæste) der tildeels var blevet til en ganske eieendommelig og national Betingelse i vort Landvæsen; som ogsaa det i Danmark efter 1660 opkomne Majorats- eller Stau godsforhold. — I begge disse Vienstænde var Estrup i det Hele gaaet over til den nyere Tids Anskuelse og Reminger. Det danske Livsfæste vilde han have ombyttet med „Arveforpagtning,“ der dog, efter hans Ideer, maatte være endeel forskjellig fra det hidtil

hos os stedfindende og ved Lovgivning indførte Arvesæfte. Majora-
ter anfaae han overhovedet ikke for gavnlige, hverken for Staten
i det Hele, eller for Landbruget. Estrups Afhandling om denne
Gienstand (III. S. 297—362) indeholder, ligesom den om Livs-
sæftet, en betydelig Deel historisk-statistiske Oplysninger. Den læses
dog med mindre Behag, end den sidstnævnte, i en jævnlig stiv og
tvungen tydt Oversættelse; fordi Forf. sidste Gang lod den udgaae paa
dette Sprog i en færdig Udgave. (1845) Han var imidlertid (S.
XLII) „ikke enig med dem, som dengang fordrede Selveiendom og
den frieste Jord-Udstykning.“ I Begyndelsen af 1846 udtalte
han „sine sidste Ord om de politiske Samfundsforshold“ og nævne-
de i dem „den statsborgerlige Liigheds gode og sunde Principer fra 1660.“
Han oplevede hverken Statsforandringen, eller Grundloven, fra
1818; (Estrup døde, kun 53 Aar gammel, d. 29. Decbr. 1846) og han
blev (som hans Biograph i den Anledning siger) „fritaget for den
Bekymring, som adskillige Bestemmelser i samme vilde have vaet hos
ham.“ (S. XLII.) Saaledes undgik han ogsaa at erfare og for-
nemme Alt hvad der i 4 Aar har rystet Stater og Nationer i
Europa; og vi maae være uvisse om Estrup, med sin adle og rene
Charakter, havde fundet sig lettere og mere tilfreds i vor politiske
Atmosfære 1851, end i 1846.

-
18. Skånes Politiska Historia, efter trycta och otryyta
Källor, utarbetad af Abraham Cronholm. I. Del.
til Roskildska Freden. Lund, 1847. 577 S. st. 8.
2. Del. från Roskildska Freden till närvarande Tiden.
Lund, 1851. 644. S. 8. (Tilligemed alphabetiske Re-
gister till begge Dele.)
19. Skånska Skolväsendets Historia: utarbetad i Syn-
nerhet efter otryyta Källor, af Joh. Ernst Rietz.
Lund, 1848. 655 S. st. 8vo.

Det er et Træk i vor nyere historiske Literatur, som vel
allerede forhen er bemærket, og som ikke vil glemmes af den, der
engang skal berette dens Stieene i det 19de Aarhundrede: at Be-